

מִדּוּד מעות ודינרי זהב, וְהָבָא, שכן בבל היתה לוקחת מס מכל
הארצות, והיתה מבקשת את הכסף לפי מידה ולא כדרכו לפי מנין,
לפי שדרשה הרבה מעות שיש טורח גדול למנותם. והיינו 'מדהבה',
מדוד והבא. וְאִיכָא דְאָמְרִי – ויש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת,
כי בבל נקראת 'מדהבה' על שם שְׁאֲמִרָה מֵאֵד מֵאֵד הָבִיא מעות
ודינרי זהב, בְּלֵא מִדָּה שכן היו תובעים כל כך הרבה מעות שאפילו
מידה אין להם. והיינו 'מדהבה', מאד הבא.

הגמרא מסיימת את ענין נבוכדנצר בדרשת פסוק בספר דניאל על
גדולתו: בספר דניאל (ד' לא-לד) מבואר כי לאחר שנבוכדנצר נענש
ונעשה שבע שנים בהמה וכפי פתרון חלומו על ידי דניאל ושב
למלכותו, היה מברך ומשבח לה' על כך שהשיבו למלכותו, והשתבח
ואמר 'וְרָבּוּ יְתִירָה הוֹסֶפֶת לִי' (שם ד' אל), שה' הוסיף לו גדולה יתירה
על מה שהיה לו קודם לכן, מבארת הגמרא מהי התוספת, אָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר רַב יְרֵמְיָה בֶּר אָבָא, מְלִימָה שְׂרָבָה נבוכדנצר עַל אֲרִי
זָכַר וְקִשְׁר תַּנִּין – נחש גדול בְּרָאשׁוֹ של האריה לְקִיּוֹם מִתְּשַׁנְאָמִר
לירמיהו בנבואה על שלטונו של נבוכדנצר, (ירמיה כו ו) 'וְעַתָּה אֲנִכִּי
נִתְּתִי אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַבְדִּי, וְגַם
אֶת חֵית הַשָּׂדֶה נִתְּתִי לוֹ לְעֹבְדוֹ' כי בזה שלט על חית השדה.

משנה

במשנה הקודמת (קמח) נזכרה הלכה השייכת לאיסור קריאת שטרי
הדיוטות הנלמדת מהפסוק שנאמר על השבת (ישעיה נח ג') 'וְכִבְדֶּרְתוּ
מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמָּצוֹת חֲפָצֶיךָ וְדָבָר דְּבָר', שכן קריאה בשטרי
הדיוטות יש בה התעסקות בחפציו בשבת. וכן יש ללמוד מפסוק זה
כי אף התעסקות בחפצי חול על ידי דיבור אסורה בשבת, שכן סיום
הפסוק 'וְדָבָר דְּבָר' חוזר על תחילתו 'מַמְצוֹת חֲפָצֶיךָ'. במשנתנו מביא
התנא הלכות בענין דיבור או התעסקות אחרת בחפצי חול בשבת
הנאסרות מפסוק זה.

המשנה מבארת דין שכירות פועלים בשבת: לֹא יִשְׁכּוּר אָדָם פּוֹעֲלִים
בַּשַּׁבָּת – לא יפסוק אדם בשבת לפועלים סכום דמים שיתן להם עבור
מלאכה פלונית שיעשו לו למחר, שכן העיסוק בחפציו נאסר בשבת,
משום שנאמר (שם) 'וְכִבְדֶּרְתוּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמָּצוֹת חֲפָצֶיךָ'. וכן לֹא
יֹאמַר אָדָם לְחֵבְרִי לְשָׂכּוֹר לוֹ פּוֹעֲלִים בשבת.

המשנה מביאה דין נוסף שנאסר משום 'ממצאות חפציו': אֵין מַחֲשִׁיבִין
עַל הַתְּחוּם – אסור לילך בשבת עד סוף תחום שבת ולהמתין שם עד
שיחשיך היום ותצא השבת, על מנת שמיד בצאת השבת יהא קרוב
למקום הנמצא חוץ לתחום בו יוכל לְשָׂכּוֹר לוֹ פּוֹעֲלִים, וכן אסור
להחשיך באופן זה בשביל לְהַבִּיא פִּירוֹת, שיקטוף מן הפרדס הנמצא
מחוץ לתחום, שכל דבר האסור לעשותו בשבת אסור גם להחשיך
עליו, ובכלל ההשתדלות בחפציו הוא, שנאסרה מהפסוק 'מַמְצוֹת
חֲפָצֶיךָ'. אָכֵל מַחֲשִׁיךְ הוּא להיות קרוב לצאת מן התחום כדי לְשָׂמּוֹר
פִּירוֹת הנמצאים שם, שכן הוא דבר המותר לעשותו בשבת אם
הפירות בתוך התחום, וכשמחשיך לצורך דבר המותר, מְבִיא – רשאי
במוצאי שבת לתלוש ולהביא פִּירוֹת בְּיָדוֹ, הואיל ועיקר כוונתו
בהחשכה לא היתה לצורך כך אלא לשמור שהוא דבר המותר
בשבת.

המשנה מביאה כלל בדין החשכה על התחום בשבת: כָּלֵל אָמַר אָבָא
שְׁאוּל, כֹּל דָּבָר שְׂאֵנִי וְכֹפֵא בְּאִמְרִיתוֹ – שאני רשאי לומר בשבת
לחברי או לנכרי לעשותו למוצאי שבת, רְשָׁאִי אֲנִי לְהַחֲשִׁיךְ עָלָיו –
מותר לי להחשיך על התחום לצורך עשייתו. וכונת אבא שאול
בכלל זה להוסיף עוד דברים שמותר להחשיך עליהם, כפי שתבאר
הגמרא (להלן קנא).

גמרא

שינוי במשנה שאסור לשכור פועלים בשבת, וכן אסור לומר לחבירו
לשכור לו פועלים, הגמרא מבארת את ההידוש באיסור אמירה

לחבירו. שואלת הגמרא: מאחר שכבר אמרה המשנה שאין לשכור
פועלים בשבת, פשוט שגם אין לו לומר לחבירו לשכור לו, כי
(פְּשִׁטָּא) מֵאִי שְׂנָא –מה שונה הוא וּמֵאִי שְׂנָא חֲבִירוֹ – מה
ההבדל ביניהם, הלא אף חבירו ישראל כמותו ואסור בדבר,
וכשאומר לו הרי הוא עובר באיסור 'וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשֵׁל' (ויקרא
יט יד), ולצורך מה השמיענו זאת התנא. משיבה הגמרא: אָמַר רַב
פְּפָא, חבירו האמור במשנה הוא חֲבֵר נִכְרִי שאינו אסור באיסורי
שבת, ומשמיענו התנא שמכל מקום אסור לישראל לומר לו לשכור,
משום 'ממצאות חפציו ודבר דבר'.

מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַב אֲשֵׁי – הקשה רב אשי על תירוצו
של רב פפא, הלא אף בלא איסור 'ממצאות חפציו' יש לאסור משום
אָמְרָה לְנִכְרִי שְׂבֻתָּה – חכמים גזרו על אמירה לנכרי לעשות דבר
האסור בשבת משום שבות, ודין זה כבר שנה רבי לעיל (קנא), בנכרי
שבא לכבות אין אומרים לו כבה, ומדוע חזר על כך במשנתנו.

מתרצת הגמרא: אֵלֶּא אָמַר רַב אֲשֵׁי, אֲפִילוּ תִּימָא – אפילו אם
תאמר ש'חבירו' האמור במשנה הוא חֲבִירוֹ יִשְׂרָאֵל, מכל מקום לא
יקשה שדין זה מיותר הוא, כי הָא אָמַר קָא מְשַׁמַּע לָן – משמיענו התנא
בדין זה את דיוקו, שדווקא לֹא יֹאמַר אָדָם לְחֵבְרִי בְּפִירוֹשׁ שְׂכּוֹר
לִי פּוֹעֲלִים, אָכֵל אֹמַר אָדָם לְחֵבְרִי הַנִּרְאָה שְׂתַעֲמוּד עִמִּי לְעֵרֵב

– עכשיו נראה אם תבא אלי לאחר צאת השבת, ושניהם יודעים כי
כוונתו לשכור למלאכתו, שכיון שאינו מפרש זאת בדבריו אין זה
חשוב אלא הרהור ומותר. וּמִתְּנִיתִין מַנִּי – ומשנתנו שמתירה לומר
כן כדעת מי שנויה, בְּדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה המתיר לומר כך.

הגמרא מביאה ברייתא בה נחלקו תנא קמא ורבי יהושע בן קרחה
בדין זה: דִּתְנִינָא, לֹא יֹאמַר אָדָם לְחֵבְרִי בשבת, הַנִּרְאָה שְׂתַעֲמוּד
עִמִּי לְעֵרֵב, אף ששניהם יודעים כי כוונתו לשכור למלאכתו. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אָמַר, אֹמַר אָדָם לְחֵבְרִי הַנִּרְאָה שְׂתַעֲמוּד עִמִּי
לְעֵרֵב, והגמרא מבארת בסמוך את טעמו.

הגמרא מביאה פסק הלכה במחלוקת זו: אָמַר רַבָּה בֶּר בֶּר חֲנָה אָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, הִלְכָּה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה שמתיר לומר 'הנראה
שתעמוד עמי לערב', וכפי שהעמיד רב אשי את המשנה שבאה
לדייק זאת.

הגמרא מבארת את טעמו של רבי יהושע בן קרחה: וְאָמַר רַבָּה בֶּר
בֶּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאִי מַעֲמִית דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה שמתיר
לומר לחבירו 'הנראה שתעמוד עמי לערב', דְּבִתְבִּיב 'מַמְצוֹת חֲפָצֶיךָ
וְדָבָר דְּבָר', ולמדנו מכאן שאסור לדבר בעניני חפצי חול בשבת, ויש
ללמוד מכפל הלשון 'ודבר דבר' שבא למעט ולומר כי רק דִּיבּוּר
אָסוּר, אבל הִרְהוּר מוֹתֵר, ולפיכך זה שאומר 'הנראה שתעמוד עמי'
שאינו מזכיר את ענין המלאכה במפורש, הרי זה הרהור ומותר.

הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יוחנן: רַבִּי לִיָּה – הקשה רב אָבָא
בֶּר רַב הוּנָא לְרַבָּא, מִי –וכי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דִּיבּוּר אָסוּר הִרְהוּר
מוֹתֵר, ועל כן פסק רבי יהושע בן קרחה המתיר לומר 'הנראה
שתעמוד עמי לערב', אֵלֶּמָּא – מוכח שסובר הִרְהוּר לֹא בְּדִיבּוּר
דְּמִי – שהרהור אינו נחשב כדיבור, וְהָאֵמַר רַבָּה בֶּר בֶּר חֲנָה אָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּלֵל מְקוֹם מוֹתֵר לְהִרְהוּר בדברי תורה, חוץ מְבִית
הַמִּדְרָשׁ וּמְבִית הַכְּפָא שהם מקומות מֵיֵאֵס וּשְׁיֵנוּף. ומכך שאסר רבי
יוחנן הרהור בבית המדרש ובבית הכסא מוכח שסובר כי הרהור הרי
הוא כדיבור.

מתרצת הגמרא: שְׂאֵנִי הָתָם – שונה הדבר שם בדין הרהור בבית
הכסא ובבית המדרש, שאף על פי שרבי יוחנן סובר כי הרהור אינו
כדיבור, בכל זאת אוסר להרהר, שכן האיסור שם הוא משום דְּבַעֲיָנָן
– שנצרך שיתקיים מה שנאמר בהם (דברים כג טו) 'וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוֹשׁ'
נקי ומוברר, וטעם הקפדת התורה שכל מקום חנייתם יהיה
בקדושה, הוא משום שישאל מהרהרים תמיד בדברי תורה, ומוכח
מכך שהאיסור נאמר אף על הרהור, וְלִיכָא – והמהרהר בבית
הכסא ובבית המדרש אינו מקיים פסוק זה, אבל בשאר מקומות שלא
הוזכר איסור על הרהור, אינו נאסר לדעת רבי יוחנן הסובר

1 שהרהור אינו כדיבור.

2 הגמרא שואלת על התיורין: **הָכָא נָמִי בְּתִיב** – כאן גם באיסור דברי
3 קדושה במקום טינוף לא נאמר איסור על הרהור אלא על הדיבור,
4 שכן נאמר בהמשך פסוק זה של **וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוֹשׁ** (דברים כג טו), **וְלֹא**
5 **יֵרָאֶה בָּךְ עֲרוֹת דָּבָר**, ו'דבר' הוא מלשון דיבור, שלא יראה בך
6 הקדוש ברוך הוא דבר מגונה בשעה שאתה מדבר בדברי קדושה,
7 וכיון שסובר רבי יוחנן 'הרהור לאו כדיבור' חוזרת הקושיא מדוע
8 אסר הרהור בבית הכסא ובבית המרחץ.
9 משיבה הגמרא: לעולם הפסוק **וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוֹשׁ** אוסר מקום טינוף
10 גם בהרהור, ו**הָהוּא** – הפסוק **וְלֹא יֵרָאֶה בָּךְ עֲרוֹת דָּבָר** שאוסר רק
11 דיבור ולא הרהור, אינו מדבר כלל בצואה וטינוף, אלא **מִיִּבְעֵי לֵיָּה**
12 – נצרך ל**בְּדָרְבַּי** יהודה לאסור הסתכלות בערוה ממש בשעת דיבור
13 של קדושה, **דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, עֲבוּם** (וכל שכן ישראל) **עָרוֹם אִסוּר**
14 **לְקָרוֹת קְרִית שְׁמַע בְּגִנְדוֹ** משום שערוותו מגולה, ועל כך נאמר **וְלֹא**
15 **יֵרָאֶה בָּךְ עֲרוֹת דָּבָר**, שלא יראה בך הקדוש ברוך הוא ערות דבר,
16 והיינו שלא יהא דבר ערוה כנגד פניו של אדם האומר דבר
17 שבקדושה, אבל הרהור מותר.

18 הגמרא מבארת מדוע נטק רב יהודה ערות עכו"ם. שואלת הגמרא:
19 **מָאי אִירָאִי** – מדוע נטק רב יהודה דווקא **עֲבוּם** ערום, הרי **אִפְּסִילוּ**
20 כנגד **יִשְׂרָאֵל** ערום נָמִי אסור לקרות קריאת שמע. משיבה הגמרא:
21 **לֹא מִיִּבְעֵי אָמַר** – מה שהזכיר רב יהודה עכו"ם, לא היה זה אלא
22 בדרך 'אין צריך לומר', **לֹא מִיִּבְעֵי** – אין צריך לומר כנגד **יִשְׂרָאֵל**
23 ערום **דְּאִסוּר** לקרות קריאת שמע, **אֲבָל** כנגד **עֲבוּם** ערום **בֵּינוֹן**
24 **דְּבְתִיב בֵּיהּ** – כיון שכתוב לגבי ערות עכו"ם (יחזקאל כג ב) כאשר
25 הנביא מוכיח את ישראל על כך שהתאוו לזנות עם המצרים, **אֲשֶׁר**
26 **בָּשַׂר הַמּוֹרִים בְּשָׂרָם** – שערוותם דומה לבשר חמור, והוא כינוי
27 לרביי תאותם של המצרים כשל חמור, **אִימָא שְׂפִיר דְּמִי** – נאמר
28 שמותר לקרות קריאת שמע כנגדה כמו שמותר לקרות קריאת שמע
29 כנגד ערות בהמה משום שאינה חשובה ערוה, **קָא מְשַׁמַּע לָן** –
30 משמיענו רב יהודה שאין הדבר כן, אלא הרי היא חשובה ערוה ואף
31 כנגדה אסור.

32 שואלת הגמרא: **אִימָא הָכִי נָמִי** – נאמר שאכן ערות עכו"ם היא
33 כערות בהמה ומותר לקרות כנגדה קריאת שמע, ומנין לרב יהודה
34 שהיא חשובה ערוה. משיבה הגמרא: **אָמַר קָרָא** – נאמר בפסוק
35 (בראשית ט כג) כאשר התגלתה ערותו של נח, ובאו שם ויפת בניו
36 לכסותה, ומשום כבודו הלכו ופניהם אחורנית **וְעֲרוֹת אֲבִיהֶם לֹא**
37 **רָאוּ**, הרי שערוותו של נח קרויה 'ערוה', ומכאן שערוותו של עכו"ם
38 קרויה 'ערוה', והרי היא בכלל 'ולא יראה בך ערות' דבר, שכן כל
39 הגוים מיוחסים אחר נח וקרויים 'בני נח'.

40 הגמרא שואלת על דברי רבי יוחנן שדיבור חול נאסר בשבת מן
41 התורה מ'ממצוא חפצך ודבר דבר', מחמש שמועות של אמוראים
42 שהתירו דיבור חול בשבת במקום מצוה. שואלת הגמרא: **וְדִיבּוּר מִי**
43 **אִסוּר** מן התורה, וְהָאִי רַב חֲסֵדָא וְרַב הִמְנוּנָא דְּאָמְרִי

44 תְּרֻנּוּיהּ – שאמרו שניהם, **חֲשִׁבּוֹנוֹת שֶׁל מְצוּהָ**, כגון כמה צריכים
45 העניים לפרנסתם, מוֹתֵר לְהִשְׁכֵּן בְּשִׁבְתָּהּ, ואם היה הדיבור אסור מן
46 התורה אף במקום מצוה יש לאסורו, כיון שהפסוק אינו מחלק בין
47 מצוה לרשות.

48 השמועה השניה, **וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר** – רבי אלעזר מוסיף, שאף
49 **פּוֹסְקִים צִדְקָה לְעֵנִיִּים בְּשִׁבְתָּהּ** – שלא החישוב לבדו מותר, אלא אף
50 לפסוק כך וכך לפלוני וכך וכך לפלוני מותר.

51 השמועה השלישית, **וְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**,
52 **מִפְּקָחִין** – מעינים וחוקרים בענייני **פְּקִיחָה נָפֵשׁ** – בדבר שיש בו
53 סכנה, ו**פְּקִיחָה רַבִּים**, כגון להשתדל אצל המלכות עבור הרבים
54 **בְּשִׁבְתָּהּ**. מוסיף רבי יוחנן, ו**הוֹלִכִין לְבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת** – מותר אף ללכת
55 ולהתקבץ בבתי כנסיות על מנת ל**פַּקֵּחַ** על **עֲסָקֵי רַבִּים בְּשִׁבְתָּהּ**.

56 השמועה הרביעית, **וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**,
57 **הוֹלִכִין לְטַרְטִיאוֹת וּלְקַרְקָסָאוֹת וּלְכַסְלִיקָאוֹת** – הן מיני היכלות
58 שמתאספים בהם הגוים להתנועד ולהתייעץ בעניני הציבור
59 והמדינה, כדי ל**פַּקֵּחַ** על **עֲסָקֵי רַבִּים בְּשִׁבְתָּהּ**, ורבי יוחנן מוסיף בזה
60 כי לא רק לבתי כנסיות של ישראל מותר אלא אף למקום כינוס של
61 גוים.

62 השמועה החמישית, **וְתָנָא דְּבִי מְנַשֶּׁה** – ושנו ברייתא בבית מדרשו
63 של רב מנשה, **מְשַׁדְּכִין עַל** (עבור) **הַתִּינוּקוֹת** – מודרים דברי ריצוי
64 עם האשה שתסכים ל**אִירָאִים, בְּשִׁבְתָּהּ**, ו**מְשַׁדְּכִין עַל** (עבור) **הַתִּינוּקָה**
65 לשכור לו מלמד ל**לָמַדוּ סֵפֶר** – תורה, ו**לָלַמְדוֹ אוֹמְנוֹת** שהוא גם כן
66 מצוה, כפי שלומדת הגמרא בקידושין (ל) מפסוק, ויש בכך תוספת
67 חידוש, שאף סיכומי דברים העומדים להתקיים תמיד ונראים יותר
68 כדרך חול מותרים.

69 משיבה הגמרא: לעולם דיבור אסור מן התורה ואף על פי כן הותר
70 במקום מצוה, שכן **אָמַר קָרָא** – נאמר בפסוק (ישעיה נח יג) שממנו
71 למדנו איסור דיבור **מִמְצוֹא חֲפָצָךְ וְדָבָר דָּבָר**, ולא נאמר 'ממצוא
72 חפץ', ולמדנו מזה שרק **חֲפָצָךְ** – צרכי עצמך **אִסוּרִים** להתעסק
73 ולדבר בהם, אבל **חֲפָצֵי שְׂמִימִם** – צרכי מצוה מוֹתְרִין, הרי שהפסוק
74 עצמו שאסר את הדיבור של חול בשבת התירו במקום מצוה.

75 הגמרא מביאה אופן נוסף של דיבור חול המותר בשבת: **אָמַר רַב**
76 **יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, חֲשִׁבּוֹנוֹת שֶׁל [מְלָךְ]** – כמו 'מה לך', כלומר,
77 מה לך ולחשבונות הללו הלא אין צורך בהן לא לך ולא לאחר. כגון
78 שנחשב כמה הוצאות יש למי שרוצה לבנות בית. וחשבונות **שֶׁל מָה**
79 **בְּבָךְ** – כגון שהיה בהם צורך בעבר ועתה אין בהם שום צורך, כגון
80 כמה הוצאות הוציאו בבניית בית זה, מוֹתֵר לְהִשְׁכֵּן בְּשִׁבְתָּהּ.

81 הגמרא מביאה ראיה מברייתא לדין זה: **תָּנִיא נָמִי הָכִי** – שנינו כן
82 בברייתא כמו שאמר שמואל, **חֲשִׁבּוֹנוֹת שְׁעָבְרוּ** אך לא עברו לגמרי,
83 כי עדיין לא שילם לפועלים את שכרן, וחשבונות **שְׁעָתִידִין לְהוֹיֹת**,
84 **אִסוּר לְהִשְׁכֵּן** בשבת. חשבונות **שֶׁל מְלָךְ** – כמו של 'מה לך', שאין
85 בהן צורך כלל, ומה לך אצל חשבונות אלו,

1 וְחֲשׁוֹנוֹתָ שֶׁל מַה בָּכָה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ לְצוֹרֵךְ, אֲלֵא שֶׁעֲבָרָה, מוֹתֵר
2 לְחֻשְׁבֵּן בִּשְׁבֹּת, וְכִדְבָרֵי שְׁמוּאֵל שֶׁחֲשׁוֹנוֹת שֶׁל מֶלֶךְ וְשֶׁל מַה בְּכָךְ
3 מוֹתֵר לְחֻשְׁבֵּן בִּשְׁבֹּת.
4 הַגְמָרָא מִקְשָׁה סְתִירָה מִבְּרִייתָא אַחֲרֵת עַל בְּרִייתָא זֹו בְּדִין חֲשׁוֹנוֹת
5 שֶׁעֲבָרָה: שְׁנִינוּ בְּבְרִייתָא שֶׁחֲשׁוֹנוֹת שֶׁעֲבָרָה אֲסוּר לְחֻשְׁבֵּן בִּשְׁבֹּת,
6 וְרַמְיָנָהּ – וְקִשְׁשָׁה עַל כֵּךְ מִבְּרִייתָא אַחֲרֵת שְׁבָה שְׁנִינוּ, חֻשְׁבֵּן – מוֹתֵר
7 לְחֻשְׁבֵּן בִּשְׁבֹּת חֲשׁוֹנוֹת שְׁאִינָן צָרִיכִין – שְׁאִין בְּהֵם צוֹרֵךְ וְתוֹעֵלֶת,
8 וְאִין מְחַשְׁבִּין חֲשׁוֹנוֹת שְׁאִינָן צָרִיכִין – שִׁישׁ בְּהֵם צוֹרֵךְ, בְּשִׁשְׁתָּהּ, בִּיצָה,
9 אֹמֶר אֲדָם לְחֻבְרֵי בִּשְׁבֹּת, בָּךְ וְכָךְ פּוֹעֲלִים הוֹצֵאתִי – כֵּךְ וְכָךְ
10 פּוֹעֲלִים שְׁכֵרֵי עַל [בְּשִׁבִּיל] שָׂדֶה זֹו. וְכֵן מוֹתֵר לּוֹמֵר בָּךְ וְכָךְ דִּינָרִין
11 הוֹצֵאתִי עַל בְּנִיית דִּינָה זֹו, כִּיֹּן שְׁדָּבְרִים אֵלּוּ עֲבָרוּ וְאִין לֹו תוֹעֵלֶת
12 בְּמָה שֶׁמִּחֻשָּׁב בָּהֶן עֲכָשִׁיו. אֲכָל לֹא יֵאמָר לֹו [לְחֻבְרֵי] בָּךְ וְכָךְ
13 הוֹצֵאתִי כֵּבֶר עַל שְׂדֵה וְדִירָה זֹו, וְכָךְ וְכָךְ אֲנִי עֲתִיד לְהוֹצִיא עֲבוּרִם
14 כְּדִי לְהַשְׁלִים הַמִּלְאכָה, כִּי אֵלּוּ חֲשׁוֹנוֹת שִׁישׁ לֹו בְּהֵם צוֹרֵךְ
15 וְאֲסוּרִים. הִרִי שְׁבִירֵשָׁא שֶׁל הַבְּרִייתָא מִבּוּאָר שֶׁחֲשׁוֹנוֹת שֶׁעֲבָרוּ
16 מוֹתֵר לְחֻשְׁבֵּן, וְזֹו סְתִירָה לְבְּרִייתָא הַקּוֹדֶמֶת שְׁאוּסֶרֶת אֹפֶן זֹה.
17 חוֹזֶרֶת הַגְמָרָא וּמִקְשָׁה עַל הַמִּקְשָׁן עֲצָמוֹ: וְלִפְעֻמָּיָךְ – וְלִשְׁטִיתְךָ,
18 שְׁכוּנוֹת הַבְּרִייתָא הָרֵאשׁוֹנָה לְאֲסוּר אֵת כֹּל הַחֲשׁוֹנוֹת שֶׁעֲבָרוּ,
19 וְלִפְיֵךְ הַקְּשִׁית, קִשְׁיָא לָךְ הִיא גּוֹפָא – תִּקְשָׁה לָךְ הַבְּרִייתָא
20 הָרֵאשׁוֹנָה עֲצָמָה, שֶׁהִיא בְּרִישָׁא אֲסֵרָה לְחֻשְׁבֹּת שֶׁעֲבָרוּ,
21 וְאִילוּ בְּסִיפָא הַתִּירָה לְחֻשְׁבֹּת שֶׁחֲשׁוֹנוֹת שֶׁל מַה בְּכָךְ דִּהִינוּ חֲשׁוֹנוֹת
22 שֶׁעֲבָרוּ, אֲלֵא – בַּהֲכֵרַח יֵשׁ לְחַלֵּק וּבִכְךָ אֵף תִּתְּיֵשֶׁב קוּשִׁיתְךָ
23 מִהַבְּרִייתָא הַשְּׁנִיָּה, הֵא – הַחֲשׁוֹנוֹת שֶׁעֲבָרוּ הָאֲמוּרִים בְּרִישָׁא שֶׁל
24 הַבְּרִייתָא הָרֵאשׁוֹנָה לְאֲסוּר, הוּא בְּאֹפֶן דְּאִיכָא אֲנָרָא דְּאֲנָרָא גְבִיָּה
25 – שְׁעִידִין יֵשׁ שְׁכָר פּוֹעֲלִים הַמוּטֵל עֲלֵיו לְשֹׁלֵם, כִּי לֹא פָּרַע לָהֶם הַכֹּל,
26 וְלִכְךָ חִיּוּבוֹ הַחֲשׁוֹן שֶׁעָבַר נִצְרָךְ לֹו וְאֲסוּר לֹו לְחֻשְׁבוֹ. וְהֵא –
27 חֲשׁוֹנוֹת שֶׁל מַה בְּכָךְ הָאֲמוּרִים בְּסִיפָא שֶׁל הַבְּרִייתָא, וְכֵן חֲשׁוֹנוֹת
28 שֶׁעֲבָרוּ הָאֲמוּרִים בְּבְרִייתָא הַשְּׁנִיָּה לְהִיתֵר, הוּא בְּאֹפֶן דְּלִיכָא אֲנָרָא
29 דְּאֲנָרָא גְבִיָּה – שְׁאִין שְׁכָר הַפּוֹעֲלִים מוּטֵל עֲלֵיו לְשֹׁלֵם, שְׁכָן כֵּבֶר פָּרַע
30 לָהֶם כֹּל חוּבָם, וְאִין לֹו צוֹרֵךְ בַּחֲשׁוֹנוֹת אֵלּוּ לְכָךְ הֵם מוֹתֵרִים.
31 שְׁנִינוּ בִּמְשֻׁנָּה: אִין מְחַשְׁבִּין עַל הַתְּחוּם לְשִׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְלִהְיָא
32 פִּירוּת.
33 הַגְמָרָא מְבִיאָה מַעֲשֶׂה בַּעֲנִין הִרְהוּר הָאֲסוּר בִּשְׁבֹּת: תִּנּוּ רַבִּין, מַעֲשֶׂה
34 בְּחִסְדִּי אַחֵר שֶׁנִּפְרָצָה לֹו פִּרְיָן [פִּרְצָה בַּגְדָן] בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ, וְרָאָה
35 פִּרְצָה זֹו בִּשְׁבֹּת, וְנִמְלָךְ – דִּן בְּרַעְתּוֹ עֲלֶיהָ, בִּיצָה לְגוּדְרָה בִּשְׁבֹּת. וְאַחֵר
36 כֵּךְ נִפְרָ שֶׁשֶּׁבֶת הוּא וְחֹסֵא בִּמְחַשְׁבוֹ שֶׁחֲשַׁב לְגוּדְרָה הַיּוֹם, וְנִמְנָע
37 אוֹתוֹ חִסְדִּי וְלֹא נִדְרָה לְפִרְצָה זֹו לַעֲלוֹם, כִּי קִנֵּס אֵת עֲצָמוֹ לְפִי
38 שֶׁחֲשַׁב לְגוּדְרָה בִּשְׁבֹּת, אֵף עַל פִּי שֶׁחֲשַׁב כֵּךְ בְּשׁוּגָה שֶׁהִיא סָבוּר שֶׁהוּא
39 חוֹל. וּבִשְׁכָר זֹה זִכָּה וְנִעְשָׂה לֹו נֶס וְעֲלֵתָהּ בֹו [בְּמִקּוֹם הַפִּרְצָה] עֲלָךְ
40 – אִילוּ גְדוֹל רֹבַע עֲנָפִים אֲשֶׁר בְּפִירוּתוֹ יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִינֵי אוֹכְלִים,
41 אֲבִיוֹנוֹת קִפְרִיסִין וְלֹולֵבִין, וְנִמְצָאת הַפִּרְצָה גְדוּרָה מֵאֲלִיָּה. וְבִנְסוּף
42 זִכָּה שֶׁמִּנְהָ – מִן הַצֵּלָף, הִיָּתָה פִּרְסָתוֹ וּפִרְסָתָהּ אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ.
43 נִאֲמַר בְּנִבְיָא (יִשְׁעִיָּה נַח א') 'אִם תָּשִׁיב מִשְׁבֶּת רִגְלֶךָ וְגו' וְכַבְדִּיתָ מַעֲשֵׂוֹת
44 דְּרָכֶיךָ מִמִּצְוַת חֻפְצֶךָ וְדָבָר דָּבָר'. וְיֵשׁ לְלַמּוֹד מִהֵנָּאמַר 'מִמִּצְוַת חֻפְצֶךָ
45 וְדָבָר דָּבָר' כִּי דִּיבּוּר שִׁישׁ בּוֹ עֲשִׂיתָ חֻפְצִי חוֹל אֲסוּר בִּשְׁבֹּת. וְאֵף דִּיבּוּר
46 שְׁאִין בּוֹ תוֹעֵלֶת לְחֻפְצִי חוֹל, כְּגוֹן שְׁאוּמֵר עַל עֲצָמוֹ שִׁיעֲשֶׂה לְמַחֵר
47 מִלְּאכָה פְּלוּנִית הָאֲסוּרָה בִּשְׁבֹּת, נִאֲסַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא דִּיבּוּר שֶׁל חוֹל,
48 וְדִרְשׁוּ לַעֲלֵל (אָפ) 'דְּדָבָר דָּבָר' שֶׁלֹא יִהְיֶה דְּבוּרֵךְ שֶׁל שְׁבֹת כְּדוּבוּרֵךְ שֶׁל
49 חוֹל.
50 הַגְמָרָא מְבִיאָה דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל שִׁישׁ אֹפֶן הִיתֵר בְּדִיבּוּרִים אֵלּוּ, וּמִקְשָׁה
51 עֲלֵיו מִמְשֻׁנָּתוֹ. וְאִמְרַת הַגְמָרָא: אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר שְׁמוּאֵל, מוֹתֵר
52 לְאֲדָם לּוֹמֵר לְחֻבְרֵי בִּשְׁבֹּת, לְכָרְךָ בְּלֹזִנִי שֶׁמִּחוּץ לְתוּחוֹם שְׁבֹת אֲנִי
53 הוֹלֵךְ לְמַחֵר אֵף שֶׁהוּא דָּבָר הָאֲסוּר בִּשְׁבֹּת, מִפְּנֵי שְׁאֵם יֵשׁ – אִילוּ הָיוּ
54 בְּיָדֵינוּ – [וְצִרְפִּים שֶׁל שׁוּמְרִים] מִחוּץ לַעִיר עַד לְאוֹתוֹ כֶּרֶךְ, בְּכֹל
55 שְׁבָעִים אֲמָה, הוֹלֵךְ – הִיָּה מוֹתֵר לִילֵךְ בִּשְׁבֹת עֲצָמָה לְכָרְךָ. שְׁעַל יְדֵי
56 הַבּוֹרְגָנִין הַכֶּרֶךְ וְהָעִיר נִחְשָׁבִים לַעִיר אַחַת, וְהָעִיר עֲצָמָה כּוֹלָה

57 חֲשׁוֹבָה כְּאַרְבַּע אֲמוּת לַעֲנִין תְּחוּמִין. וְכִיֹּן שֶׁחֲלִיכָה זֹו יֵשׁ תִּקְנָה
58 לְהִתִּירָה בִּשְׁבֹת עַל יְדֵי בּוֹרְגָנִין, מוֹתֵר לְאִוְמָרָה אֵף כְּשֶׁאִין בּוֹרְגָנִין.
59 מִדְּבָרֵי שְׁמוּאֵל שֶׁהִתִּיר אֲמִירָה דְּבָרֵי שִׁישׁ לֹו צַד הִיתֵר בִּשְׁבֹת, יֵשׁ
60 לְלַמּוֹד כִּי אֵף הַהֲחֻשְׁכָה עַל הַתְּחוּם מוֹתֵרֶת בְּאֹפֶן זֹה, שְׁכָן דִּין
61 הַהֲחֻשְׁכָה וְהָאֲמִירָה תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה כְּפִי שְׁנִינוּ בִּמְשֻׁנָּתוֹ אֲבָא שְׁאוּל
62 אֹמֵר כֹּל שְׁאִנִּי זָכָאִי בְּאֲמִירָתוֹ רִשְׁאִי אֲנִי לְהַחֲשִׁיךְ עֲלֵיו, וְלִכְךָ מִקְשָׁה
63 הַגְמָרָא עַל שְׁמוּאֵל מִמְשֻׁנָּתוֹ הַעוֹסֶקֶת בְּדִין הַחֲשֻׁכָה. מִקְשָׁה הַגְמָרָא:
64 תִּנּוּ בִּמְשֻׁנָּתוֹ, אִין מְחַשְׁבִּין עַל הַתְּחוּם לְשִׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְלִהְיָא
65 פִּירוּת, וְנִתְבָּאָר כִּי טַעַם הָאִיסוּר הוּא מְשׁוּם שְׁכָל דְּבַר שְׁאוּר
66 לַעֲשׂוֹתוֹ בִּשְׁבֹת אֲסוּר לְהַחֲשִׁיךְ עֲלֵיו. וְקִשְׁשָׁה, בְּשִׁלְמָא – הָאִיסוּר
67 לְהַחֲשִׁיךְ בְּשִׁבִּיל 'לְשִׁכּוֹר פּוֹעֲלִים' מוּבֵן, מְשׁוּם דְּבִשְׁבֹת לֹא מִצִּי אֲנִי
68 – שֶׁהִרִי אִין תִּקְנָה לְהִתִּיר לְשׁוֹכְרִם בִּשְׁבֹת, אֲלֵא הָאִיסוּר לְהַחֲשִׁיךְ
69 בְּשִׁבִּיל 'לִהְיָא פִּירוּת' קִשְׁשָׁה, שְׁאֵף שִׁישְׁבֹת אֲסוּר לְהִבְיָאִם מְשׁוּם
70 אִיסוּר טִלְטוּל בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים וְהוֹצָאָה מְרִשׁוֹת לְרִשׁוֹת, וְכֵן אִיסוּר
71 תְּחוּמִין, מִכָּל מִקּוֹם לִיכָא – תִּאֲמַר שִׁישׁ הִיתֵר לְאִיסוּר זֹה, שְׁאֵם יֵשׁ
72 שְׁם מְחִיצוֹת הַמִּקְיָפוֹת מִמִּקְוָמוֹ וְעַד מִקּוֹם הַפִּירוּת, מִכָּאִי – הִיָּה מוֹתֵר
73 לְהִבְיָאִם בִּשְׁבֹת, שֶׁמִּחִיצוֹת מִחֲשִׁיבוֹת הַכֹּל לְרִשׁוֹת אַחַת, וְכִשֵּׁם
74 שֶׁהִתִּיר שְׁמוּאֵל אֲמִירָה בְּאֹפֶן שִׁישׁ תִּקְנָה כֵּךְ יֵשׁ לְהִתִּיר לְהַחֲשִׁיךְ
75 בְּאֹפֶן זֹה.
76 מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: גַּם בְּדִין 'לְהִבְיָא פִירוּת' מִשְׁבֶּתָהּ לָהּ – מוֹצָא אֶתָּה
77 אֹפֶן שְׁאִין לֹו תִקְנָה, וְבוֹ דִּיבְרָה הַמְשֻׁנָּה, וְהִינוּ בְּפִירוּת הַמְּחַוְּבִירִים,
78 שְׁאִין תִּקְנָה לְהִתִּיר תְּלִישְׁתָּם בִּשְׁבֹת, וְלִפְיֵכֶךְ לֹא יִחֲשִׁיךְ בְּשִׁבִּיל
79 לְתִלְשָׁם וְלִהְיָאִם.
80 הַגְמָרָא מִמְשִׁיכָה לְהַקְשׁוֹת עַל שְׁמוּאֵל: וְהִתְנִי רַבִּי אוֹשְׁעִיָא – וְהֵלֵא
81 רַבִּי אוֹשְׁעִיָא שְׁנֵה בְּרִייתָא, אִין מְחַשְׁבִּין עַל הַתְּחוּם בְּשִׁבִּיל לְהִבְיָא
82 תִּנּוּ וְכָךְ, וְקִשְׁשָׁה, בְּשִׁלְמָא – מוּבֵן הִדְּבָר לַעֲנִין קִשְׁ שְׁאוּר לְהַחֲשִׁיךְ
83 עֲבוּר הַבָּתָּה, מְשׁוּם שֶׁמִּשְׁבֶּתָהּ לָהּ – מוֹצָא אֶתָּה אֹפֶן שְׁאִין תִּקְנָה
84 לְהִבְיָאוֹ בִּשְׁבֹת, כְּגוֹן בְּמַחְוֶבֶר – שֶׁהִקְשָׁה מַחְוֶבֶר וְאֲסוּר לְקַצְרוֹ בִּשְׁבֹת,
85 אֲלֵא תִנּוּ שְׁתִּלוּשׁ הוּא וְאִין עֲלֵיו אֵלֵא אִיסוּר טִלְטוּל, הִיכִי מִשְׁבֶּתָהּ
86 לָהּ – הִיאָךְ אֶתָּה מוֹצָא אֹפֶן שְׁאִין תִּקְנָה לְהִבְיָאוֹ בִּשְׁבֹת וְשְׁאוּר
87 לְהַחֲשִׁיךְ בְּשִׁבִּילוֹ, הִרִי יֵשׁ לֹו תִקְנָה עַל יְדֵי מְחִיצוֹת.
88 מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: הַבְּרִייתָא אֲמִירָה בְּתִיבְנָא סְרִיא – תֵּבֵן רְקוּב וְסִרּוֹחַ
89 שְׁאִינוּ רְאוּי לְמַאֲכֵל בַּהֲמָה, שְׁאִין תִּקְנָה לְהִבְיָאוֹ בְּהִיתֵר, שְׁכָן אֵף אִם
90 יֵשׁ מְחִיצוֹת אֲסוּר לְטִלְטְלוֹ מְשׁוּם 'מוֹקְצָה'.
91 הַגְמָרָא מוֹסִיפָה לְהַקְשׁוֹת עַל שְׁמוּאֵל מִמְשֻׁנָּה לַהֲלֹךְ: תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה
92 שְׁלֹא כְּדָבָרֵי שְׁמוּאֵל. שְׁנִינוּ בִּמְשֻׁנָּה לַהֲלֹךְ (אָפ), מְחַשְׁבִּין – מוֹתֵר
93 לְהַחֲשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם כְּדִי לְפַקֵּחַ – לְחַקוֹר וּלְכַר עַל עֶסְקִין [צִרְכִּין]
94 כְּלָה וְעַל עֶסְקִין הָמָּה. מִדִּיִּקְתָּ הַגְמָרָא: עַל עֶסְקִין כְּלָה וְזָמָּה שֶׁמִּצְוֹת
95 הֵם אִין – אִבְּכָן מוֹתֵר לְהַחֲשִׁיךְ, שְׁכָן נִדְרַשׁ בַּגְמָרָא לַעֲלִיל (ע"פ) 'חֻפְצִיךָ'
96 אֲסוּרִים וְלֹא חֻפְצִי שְׁמִים, אֲבָל כְּדִי לְפַקֵּחַ עַל עֶסְקִין אַחֵר שְׁדָּבָר
97 הַרְשׁוֹת הוּא, לֹא יִחֲשִׁיךְ. וּמִשְׁמַע שְׁגָם אוֹתָהּ מִלְּאכָה עֲצָמָה שֶׁמִּתְרַצָּה
98 בְּכֹל וְזָמָּה אֲסוּרָה בְּאֹחַר, וְקִשְׁשָׁה בְּשִׁלְמָא – הַמְשֻׁנָּה מוֹכֵנֶת בְּכָךְ
99 שְׁאוּסֶרֶת לְהַחֲשִׁיךְ עֲבוּר צִרְכִי אַחֵר דְּוִמְיָא דְּכָלָה – בְּאֹפֶן הַדּוּמָה
100 לְצִרְכִי כְּלָה שֶׁמִּתְרַצָּה לְהַחֲשִׁיךְ עֲבוּרִם, שְׁכָן מִשְׁבֶּתָהּ לָהּ – מוֹצָא אֶתָּה
101 אֹפֶן בְּצִרְכִי כְּלָה שְׁאִין תִּקְנָה לְהִתִּירוֹ בִּשְׁבֹת, וְהוּא לְמִינָא לִיָּה אֲסָא
102 – תְּלִישֶׁת עֲנָפֵי הָדָס, שֶׁהָיוּ רְגִילִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם חוֹפֶה לְכָלָה,
103 וּבְמִלְּאכָה זֹו נִתֵּן לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַמְשֻׁנָּה שֶׁמִּתְרַצָּה לְהַחֲשִׁיךְ בְּשִׁבִּילָהּ
104 דּוּקָא וְלֹא לְאַחֵר, שְׁכָן אִין תִּקְנָה בִּשְׁבֹת לְהִתִּיר אִיסוּר תוֹלֵשׁ, אֲלֵא
105 'עֶסְקֵי הָמָּה' שֶׁנִּקְטָה הַמְשֻׁנָּה מֵאִי נִיָּהוּ – מַה הִיא הַמִּלְאכָה שֶׁהוֹתֵרָה
106 דּוּקָא לְצוּרְכּוֹ, בַּהֲכֵרַח מִלְּאכָה זֹו הִיא לְהִבְיָא לֹו אֲרֹון וְתִבְרִיכִין כְּפִי
107 שֶׁמְפּוֹרֵשׁ בַּהֲמִשְׁךְ הַמְשֻׁנָּה שֵׁם (אָפ), וְקִתְּנִי – וְשִׁינוּ בִּמְשֻׁנָּה 'מֵת' אִין
108 דּוּקָא לְצוּרֵךְ מֵת מוֹתֵר, אֲכָל בְּשִׁבִּיל אַחֵר לֹא יִחֲשִׁיךְ כְּדִי לְהִבְיָא
109 כְּלִין, וְקִשְׁשָׁה אֲמָאִי – לְשִׁיתוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל מִדּוּעַ אֲסוּר, לִיכָא – תִּאֲמַר
110 לְהִתִּיר מִפְּנֵי שְׁאֵם יֵשׁ שְׁם [מִמִּקּוֹם הַכֹּלִים וְעַד מִמִּחוּץ] מְחִיצוֹת,
111 מִכָּאִי אֲפִילוֹ בִּשְׁבֹת עֲצָמָה, שְׁכִיֹן שִׁישׁ תִּקְנָה לְאִיסוּר זֶה יֵשׁ לְהִתִּיר
112 לֹו לְהַחֲשִׁיךְ אֲפִילוֹ כְּשֶׁאִין מְחִיצוֹת.

1 מתרצת הגמרא: מֵת נָמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ – גם בעסקי המת מוצא אתה
2 מלאכה שאין תקנה להחירה בשבת, והיא, לְמִינּוֹא לִיה גְּלִימָא –
3 לגזור את תכריכיו להתקנם למידתו של המת, ועל מלאכה זו שאין
4 לה היתר שנינו במשנה שדווקא לצורך המת מותר להחשיך, אך
5 לצורך אדם אחר אסור.
6 שנינו במשנה: אֶבֶל מַחְשִׁיכִין לשמור ומביא פירות בידו. כלומר
7 שמותר להחשיך על התחום כדי לשמור במוצאי שבת על הפירות
8 שמחוץ לתחום, ואם במוצאי שבת רוצה גם לתלוש מן הפירות
9 ולהביאם, מותר לו. הסוגיא להלן עוסקת בדין איסור מלאכה
10 במוצאי שבת קודם הבדלה.
11 במשנה מבואר שיכול לתלוש פירות ולהביאם אחר צאת השבת.
12 שואלת הגמרא: והרי תלישת פירות מלאכה היא, וְכִי מותר לעשות
13 מלאכה במוצאי שבת אֵף עַל גַּב דְּלֹא אֲבָדִיל – שלא הבדיל עדיין,
14 וְהָאִמֵּר [-והרי אמר] רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן אֲנָשִׁינָנוּס מְשֹׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
15 בֶּן יַעֲקֹב, אָסוּר לוֹ לְאֲדָם שִׁיעֲשֶׂה חֲפָצָיו קוֹדֶם שִׁבְדִּיל, וסוברת
16 הגמרא עתה כי אדם זה שהחשיך על התחום ודאי לא הבדיל וכפי
17 שתבאר בסמוך, ומדוע הותרה לו מלאכה.
18 הגמרא מבררת מדוע אין לומר שאדם זה הבדיל: וְכִי תֵימָא – ואם
19 תרצה לומר דְּאֲבָדִיל בְּתַפְלָה – שאדם זה התפלל ערבית לפני
20 שתלוש את הפירות, והבדיל בתפילתו בברכת 'חונן הדעת', ולכך
21 הותר במלאכה, וְהָאִמֵּר [-והרי אמר] רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל,
22 הַמְבָדִיל בְּתַפְלָה צָרִיךְ שִׁבְדִּיל עַל הַבּוֹס, וכיון שאינו יוצא ידי
23 חובתו בהבדלה שבתפילה, הרי הוא כלא הבדיל ואסור במלאכה,
24 ואם כן איך הותרה לו תלישת הפירות. וְכִי תֵימָא – ואם תאמר שאכן
25 המשנה דיברה באופן דְּאֲבָדִיל עַל הַבּוֹס, אין לומר כן, שהרי בּוֹס
26 להבדלה בְּשִׁדָּה מִי אֵיבָא – וכי ניתן למצוא יין בשדה שיוכל להבדיל

עליו.

27 משיבה הגמרא: תִּרְנַמָּא [-העמיד וביאר] רַבִּי נָתָן בַּר אָמִי קָמִיה
28 [-לפני] דְּרַבָּא את המשנה, בֵּין הַגִּיתוֹת [-בשעת הגיתות] שָׁנוּ – בזמן
29 בציר הענבים דיברה המשנה, שאז יין מצוי בשדה, ואדם זה הבדיל
30 כראוי על הכוס ולכך יכול לעשות מלאכה.
31 הגמרא מביאה ישוב נוסף: אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא לְרַב אִשִּׁי אֵין צוּרַךְ
32 להעמיד את המשנה ב'בין הגיתות', שכן בְּמַעֲרָא [-בארץ ישראל]
33 אֲמַרְיִין הָבִי – אומרים היינו במוצאי שבת כך, 'הַמְבָדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ
34 לְחֹל' בלא ברכה בשם ומלכות ובלא כוס, להיכר בלבד ללוות את
35 המלך, וְעֵבְרִינָן צוּרְכִין – ומיד עושים מלאכות לצרכינו, ואחר כך
36 עושים הבדלה כתיקונה על הכוס. ומבואר שאף ללא הבדלה על
37 הכוס מותר במלאכה על ידי אמירת 'המבדיל בין קודש לחול', וכל
38 שכן שעל ידי הבדלה בתפילה הותר במלאכה. ולפי זה מיושבת
39 משנתנו שכן אדם זה התפלל והבדיל בתפילתו [וכדברי המקשה
40 לעיל], ולכך הותר במלאכה. וכן אָמַר רַב אִשִּׁי, כִּי הוֹינָא בִי –
41 כאשר הייתי בבית רַב כְּהֵנָּה הוּהָ אָמַר – היה רב כהנא אומר במוצאי
42 שבת, 'הַמְבָדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחֹל', וּמִסְלִיתִנָּן סִילְתִּי – ומיד היינו
43 חוטבים עצים.
44 שנינו במשנה: בְּלָל אָמַר אָבָא שְׁאוּל כֹּל שְׁאֵנִי וכו' זכאי באמירתו,
45 רשאי אני להחשיך עליו.
46 הגמרא מבארת את דברי אבא שואל. מבררת הגמרא: (אִיבָעִיא
47 לְהו) אָבָא שְׁאוּל אֶהְיָא – על איזה דין במשנתנו אמר כלל זה.
48 אִילִימָא אֲרִישָׁא קָא' – אם נאמר שדיבר על הרישא שבה שנה תנא
49 קמא איסור, ואמר, 'אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְשִׁבּוֹר פּוֹעֲלִים
50 לְהִבְיָא פִּירוֹת', ועל כך בא אבא שואל לתת כלל שאיסור ההחשכה
51 תלוי באיסור האמירה,
52